

DEBATT

Redaktör Carina Stensson Bitr redaktör Björn Jorner

Debattredaktionen debatt@svd.se Telefon 08-13 51 49

Webb: SvD.se/debatt Twitter: twitter.com/SvDDebatt Facebook: SvD Debatt

Stig Engström mördade med stor sannolikhet Palme

Vi har båda intresserat oss för Palmemordet i många år – och haft en stark skepsis till teorin att Engström skulle vara gärningsman. Men vi har nu ändrat uppfattning, skriver Per-Johan Eliasson Teesalu och fd justitieråd Göran Lambertz.

”En kula drev oss in i tystnaden” sjunger Björn Afzelius om det tragiska som hände den 28 februari 1986. Och man kan tillägga med ett annat klassiskt citat att det ”verkligen skakade Sverige i sina grundvalar”. 34 år har gått sedan mordet, och nu drygt två månader sedan Krister Petersson (den 10 juni) INTE förkunnade sin dom, INTE bröt sin marskalkstav utan berättade vad man hade kommit fram till under utredningen, för att sedan avsluta det hela. Förundersökningen är nedlagd, man anser sig inte komma runt Stig Engström. Inget mordvapen, ingen konspiration, inget nytt över huvud taget. Grått som i en februari-skymning.

Kritiken blev massiv. Seriösa och mindre seriösa röster hördes, försvarsadvokater som tävlade i att förklara hur lätt det skulle vara att få Engström frikänd. Petersson tycktes ha lovat så mycket. Men här står vi med Stig Engström, och sedan hade man dessutom fräckheten att namnge honom.

Vi har båda intresserat oss för mordet och utredningen i många år. Vi har haft olika uppfattningar men varit överens om en stark skepsis till teorin att Engström skulle vara gärningsman. Han har inte känts trolig på något sätt, andra spår har varit hetare. Och vi har varit kritiska till att Palmeutredningen inte tycks ha jobbat ordentligt med det så kallade polisspåret ens efter Granskningskommissionens hårda kritik 1999.

Krister Peterssons roll var aldrig att döma utan att utreda, och det har han gjort.

Men den som vill vara seriös måste ju granska misstankarna mot Engström närmare. Det bestämde vi oss för att göra, som före oss bland andra Lars Larsson, Thomas Pettersson och till slut Palmeutredningen.

Och ganska snart klarnade det. Frågan blev i stället hur kritiken mot Peterssons beslut kunde vara så stark. Hade kritikerna bestämt sig i förväg, eller blev det ett missförstånd på grund av Peterssons lite stela sätt?

Så här ligger det till.

Engström var på mordplatsen i samband med att mordet begicks. Det är hundra procentigt säkert. Så han var antingen vittne eller gärningsman. Om han var vittne kom han antingen till platsen omedelbart efter mordet

eller lite senare. Men han var utan tvivel där.

Själv sa Engström att han kom till platsen direkt efter mordet, att han var framme hos Olof Palme och även växlade några ord med Lisbet. Det är med all sannolikhet lögn, för ingen annan säger att någon som kunde ha varit Engström fanns där. En sådan lögn är naturligtvis intressant i sig men kan förklaras av att Engström kanske ville förstora sin roll.

Men vad som är ännu intressantare är att ingen av de andra vittnena har nämnt Engström, eller någon som såg ut som han, bland de personer som fanns på platsen efter mordet. Själv påstod han att han var aktiv på olika sätt, bland annat genom att springa efter de två poliser som följde efter mördaren och sedan försöka berätta för den polis som antecknade vittnesmål vid mordplatsen. Om man tänker efter en stund måste man rimligen komma fram till att detta innebär att allt talar för att Engström inte var där efter att mordet hade begåtts. Han lämnade alltså mordplatsen just efter mordet.

Engström sa också att han såg vittnet Lars Jeppsson en bit in på Tunnelgatan. Jeppsson befann sig på eller nära Luntmakargatan, 60-70 meter bort från mordplatsen. Inget annat vittne observerade Jeppsson. Det var mörkt. Bilder från platsen med likartade ljusförhållanden klargör att det måste ha varit nästan omöjligt att se mer än en siluett av en person som stod vid Luntmakargatan. Men Engström kunde ge en hygglig beskrivning av Jeppsson. Och denne säger att den bortflyende mördaren kan ha varit Engström. På krönet ovanför trappan sågs mördaren av YN, som beskriver en person som i hög grad påminner om Engström. Mycket talar därför för att det var vid Luntmakargatan, just före trappan, som Engström såg Jeppsson. Och i så fall var det Engström som sprang uppför trappan.

Till det här kommer att de signalement som lämnades på gärningsmannen stämmer påfallande bra på Engström. Inte allas, men de flestas. Vi har redan nämnt YN, som säger att han hade en svart knälång rock och lågskor. I vänsterhanden hade han en mörk väska som såg ut som en handledsväska. Ett slags ”medelvärde” av samtliga övriga signalement kan (med Lars Larsson som upphovsman) beskrivas så att mördaren hade en keps som var nerdragen i panna och nacke, en mörk rock, mörka byxor, lågskor och handledsväska. Han var cirka 180 centimeter lång, något påbyggd på överkroppen och 35-45 år gammal. Det stämmer påfallande bra med hur Engström såg ut. Han var dock 52.

Vi har alltså en person som helt säkert var på platsen i samband med mordet, som med all sannolikhet lämnade den direkt efter mordet, som ljög för polisen om viktiga omstän-

Stig Engström på en bild från 1981, fem år före mordet på Olof Palme.

Foto: Dan Hansson

Chefsåklagare Krister Petersson höll den 10 juni en digital presträff om Palmeutredningen där han berättade att han kommit fram till att den så kallade Skandia-mannen, Stig Engström, sköt Olof Palme den 28 februari 1986.

Foto: Thomas Carlgren/TT

digheter och som stämmer in väl på de signalement som lämnades. Han stämmer också väl med den gärningsmannaprofil som gjordes och han uppträdde på ett sätt, efter mordet, som man mycket väl kan tänka sig att han skulle ha gjort om han var gärningsman.

Det kan invändas bland annat att Engström inte visste att makarna Palme skulle komma gående där de kom, att han knappast gick runt med en laddad pistol, att vi inte vet något om förspelet till mordet, att det finns ett vittne som säger att han såg Engström komma ett par minuter för sent, att mördaren kanske inte alls sprang uppför trappan – och så vidare. Men med den styrka bevisningen faktiskt har kan nog sådana invändningar läggas åt sidan.

Vi har beräknat styrkan av bevisningen matematiskt med den formel som står till buds, den så kallade Bayes' sats. Den ger naturligtvis inte något exakt resultat, och man måste själv sätta en siffra på de värden som man matar in. Men den är matematiskt oantastlig, och är man försiktig med de inmatade värdena är den tillförlitlig. En sådan beräkning ger en mycket hög sannolikhet för att det var Stig Engström som sköt Olof Palme.

Att utredningen nu är nedlagd borde inte ses som någonting negativt i det viktiga arbetet för att klarlägga några av de förhållanden som har uppdragats av journalister och andra som har grävt i Palmemordets spår. Ingenting hindrar att till exempel ”Stay Behind” utreds allvarligt av skickliga journalister eller nutidshistoriker. Tvärtom framstår det som angeläget. Nu när utredningsmaterialet inte längre står under förundersökningssekretess kan dessutom nya krafter ta vid.

Semantik står tack och lov inte över lag. Utan att kunna anhålla, förhöra och på allvar utreda Engström slår man huvudet i väggen. Krister Peterssons roll var aldrig att döma utan att utreda, och det har han gjort. Sakerligen är han mer besviken än de flesta att inga nya bevis framkom, och självklart hade han önskat sig svar på de frågor som nu förblir obesvarade.

Men utredningen kan inte komma längre och med stor sannolikhet har man naglat fast rätt gärningsman. Gärningsmannen var ”kula drev oss in i tystnaden” tiger i sin döds-kallegrinande evighet, och endast om någon nu levande människa vet mer kan vi få veta mer. Om så inte eftervärldens dom kan uppnå standarden ”bortom rimligt tvivel”, så har utredningen nått vägs ände.

Per-Johan Eliasson Teesalu
researcher och manusförfattare

Göran Lambertz
före detta justitieråd